

Pöytäkirja

28.12.2023

VN/26268/2022
VN/26268/2022-MMM-26

Vesihuoltolakia valmistelevan työryhmän 10. kokouksen pöytäkirja

Aika Keskiyö 6.9.2023 klo 9:00–11:30

Paikka Hybridikokous, Mariankatu 9, nh Tienhaara ja Teams-kokous

Läsnä Olli-Matti Verta, maa- ja metsätalousministeriö, työryhmän puheenjohtaja
Johanna Kallio, maa- ja metsätalousministeriö
Mervi Kuittinen, valtiovarainministeriö
Jussi Lammassaari, valtiovarainministeriö
Jarkko Rapala, sosiaali- ja terveysministeriö
Helena Tuorila, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Antti Saastamoinen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Paavo Taipale, Suomen Kuntaliitto
Tuulia Innala, Suomen Kuntaliitto
Nina Pimiä, Suomen vesihuolto-osuuskunnat ry
Vesa Arvonen, Suomen vesihuolto-osuuskunnat ry
Anneli Tiainen, Vesilaitosyhdistys
Riku Vahala, Vesilaitosyhdistys
Joonas Jännäri, Vesilaitosyhdistys
Jyrki Lammila, Etelä-Savon ELY-keskus
Maria Åkerman, Etelä-Savon ELY-keskus
Katriina Keskitalo, Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Sihteeristö

Anna Vaalasranta, maa- ja metsätalousministeriö, sihteeri
Aki Huttunen, Etelä-Savon ELY-keskus
Niina Kosunen, Etelä-Savon ELY-keskus
Jyrki Laitinen, Suomen ympäristökeskus
Vuokko Laukka, Suomen ympäristökeskus

Poissa

Antti Parjanne, maa- ja metsätalousministeriö
Jari Salila, oikeusministeriö
Helena Korpinen, sosiaali- ja terveysministeriö
Riikka Ristinen, työ- ja elinkeinoministeriö
Ari Kangas, ympäristöministeriö
Mika Ristimäki, ympäristöministeriö
Katri Saukkonen, Huoltovarmuuskeskus
Elina Kuusisto, Uudenmaan ELY-keskus
Sanna Laakso, Etelä-Savon ELY-keskus

Postiosoite
Postadress
Postal Address

Maa- ja metsätalousministeriö

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Hallituskatu 3 A
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.mmm@gov.fi

1 Kokouksen avaus ja edellisen kokouksen (7.6.2023) pöytäkirjan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9:00. Työryhmässä käytiin esittäytymiskierros. Hyväksyttiin edellisen kokouksen 7.6.2023 pöytäkirja yhdellä korjauksella.

2 Vesihuoltomaksut ja niiden korotuspaineet Suomessa (Helena Tuorila ja Antti Saastamoinen)

Alustuksessa esiteltiin Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) kesäkuussa julkaisemaa tutkimusraporttia, jossa on kyse-lyaineistoon perustuen tarkasteltu vesimaksujen korotuspaineita Suomen vesihuoltolaitoksissa. Lisäksi raportissa on kuvattu yleisesti vesimaksujen määräytymisten perusteita ja vesimaksuille asetettuja tavoitteita. Linkki julkaisuun:

<https://www.kkv.fi/uploads/sites/2/2023-05-tutkimusraporteja-vesihuoltomaksut.pdf>

Alustusta seuranneessa keskustelussa esitettiin muun muassa seuraavia huomiota ja kysymyksiä:

- Hintatietoisuus. Vesihuollon maksut ovat olleet sen verran kohtuullisia, ettei vesihuollosta ole herännyt vastaavaanlaista keskustelua kuin sähkömarkkinoista.
- (Vesi)osuuskuntien ylimääräisistä maksuista säädetään osuuskuntalain 5 luvussa. Kyseessä on yleinen osuuskuntamaksu, eikä se ole vesimaksun korvike.
- Kiinteät kustannukset puuttuvat vertailusta, mikä on iso puute, sillä kiinteiden kustannusten osuus voi olla 80 %.
- Perusmaksun periminen on ollut yllättävän yleistä. Perusmaksujen suuruus ei käynyt ilmi raportista.
- Mitä tarkoitetaan korkean käyttöarvon kohteella? Prioriteettijärjestyksessä tärkeimpiä käyttöarvon kohteita ovat esimerkiksi ruoanlaitto ja peseytyminen. Vähemmän käyttöarvon kohde on esimerkiksi paljon käyttö.
- Miten tuloutuksia on tehty? Onko ristiriitaa, jos on tehty korotuksia vain tuloutuksen vuoksi vai muuten?
- Maksutekniikkaa on, peritäänkö maksu kerran vuodessa vai useammin esimerkiksi kuukausittain.

Keskustelun lopuksi puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko tämän tutkimuksen perusteella tehdä johtopäätöstä siitä, varautuvatko vesilaitokset tuleviin investointitarpeisiin ym. vai onko maksuja korotettu vain hintojen nousun vuoksi.

3 Alustus ja keskustelu, pykäläluonnokset 16–19 § (Aki Huttunen)

Avattiin keskustelu sihteeristön valmistelemista pykäläluonnoksista. Keskustelu käytiin pykälä kerrallaan alustuksen pohjalta.

16 § Tiedottamisvelvollisuus

Todettiin, että pykälää on vastikään muutettu EU:n uuden juomavesidirektiivin myötä. Työryhmässä todettiin, että eri maat ovat tulkinneet tiedottamisvelvollisuutta eri tavalla eli riittääkö, että tieto on netissä saatavilla vai pitääkö tieto lähettää asiakkaalle.

Työryhmässä viitattiin valtioneuvoston asetukseen tietojärjestelmistä ja esitettiin, voisiko laatutietojen lähettämisen yhdenmukaistaa mainitun asetuksen kanssa. Tämä ei kuitenkaan vastaa vallitsevaa käytäntöä netin kautta toimittamisesta. Pyydettiin tarkistamaan, että pykälän 3 momentti on nykykehityksen mukainen.

Keskusteltiin asetuksenantovaltuuden muotoilusta asetuksella "annetaan" vs. "voidaan antaa". Todettiin, että asetuksella "annetaan" tarkoittaa, että asetukset on annettava samaan aikaan lain kanssa, kun taas "voidaan antaa" tarkoittaa, että asetuksen voi antaa myöhemminkin. Huomautettiin, että asetuksenannon viivästyminen saattaisi estää pykälän soveltamisen. Tässä tapauksessa asetukset on kuitenkin jo annettu, ja pykälää vain täydennettäisiin 1 ja 2 momentin osalta. Puheenjohtaja totesi, että kaikki asetuksenantovaltuudet katsotaan läpi samalla, kun kokonaisuus käydään läpi. Mahdollisesti asetuksia aletaan tehdä heti.

17 § Asiakkaan kiinteistön käyttö

Keskusteltiin vesihuoltolaitoksen korvausvelvollisuuden laajuudesta ja todettiin, että ehdotettu pykälän muotoilu "korvattava aiheuttamansa muu kuin tilapäinen haitta ja vähäinen vahinko" on hyvä. Todettiin myös, että korvattavasta haitasta tai vahingosta voitaisiin yhtä hyvin olla sanomatta mitään, jolloin tilanne ratkeaisi vahingonkorvauslain mukaan. Tästä ajatuksesta oli luovuttu jo aiemmin, koska siitä ajateltiin voivan syntyä hankalia näyttökysymyksiä.

18 § Maksujen yleiset perusteet

Pykäläluonnoksen uudesta 2 momentin kohtuullisesta tuotosta esitettiin erilaisia näkemyksiä. VM:n edustaja ei kannattanut pykälään ehdotettua lisäystä, sillä kohtuullinen tuotto pitää aina pystyä maksamaan. Laitoksen näkökulmasta kyseessä on rahoituskulu, ja ne pitää aina korvata. VVY:n edustaja totesi, että kyseessä on rahoituskulu,

mutta juuri kohtuullisen tuoton määrää halutaan suitsia. Kuka valvoo, että tuotto on kohtuullinen. Todettiin, että on tärkeää, että vesihuoltoverkostosta pidetään huolta eikä vain yritetä saada kunnalle rahaa muihin tarkoituksiin.

Vesiosuuskuntien osalta nousi esille kysymys, voisiko tuloutusehtoja laatia siten, ettei haja-asutusalueiden asukkailla tuloutettaisi montaa kertaa. Tarvittaisiin ehto, missä kohdassa tuottoa voidaan maksaa.

Keskusteltiin siitä, mitä veden säästäväinen käyttö tarkoittaa maksun kannalta. Todettiin, että maksussa pitää olla muuttuva elementti ja siksi käytön täytyy vaikuttaa maksuun. Veden säästäväinen käyttö voi kuitenkin heikentää talousveden laatua.

Työryhmässä viitattiin Kilpailu- ja kuluttajaviraston alustukseen, jonka mukaan käyttömaksulla pitää kattaa muuttuvat kulut ja perusmaksulla investointikulut ym. Miten tarkasti tästä halutaan pitää kiinni?

Pykäläluonnoksen 1 momentissa mainitaan jo kohtuullisuus, joten 2 momentti toistaa samaa asiaa. Toisaalta halutaneen korostaa omaisuudenhallintasuunnitelmaa. Pykäläluonnos ei aukea täysin, vaan jää epäselväksi.

Todettiin, että tuloutuksesta keskusteltiin pitkään aiemmin esivalmisteluvaiheessa. Tuolloin valliisi yhteisymmärrys, ettei tuloutusta haluta kieltää ja että sille kirjataan ehtoja. Ehdotetussa 2 momentissa ei ole mitään uutta, mitä vesihuoltolaissa ei jo ennestään olisi. Kirjaus toisi tuloutukselle ryhtiliikkeen.

Puheenjohtaja totesi, että korjausvelkaa on ja se kasvaa. Pykäläluonnoksessa on pyritty siihen, että maksujen loogikkaa tulee esille: Ensin maksujen kohtuullisuus, sitten vasta tuotto. Tämä on yksi uudistuksen keskeisistä pykäläistä, joten ei luovuta vielä tästä ajatuksesta.

Keskustelu kohtuullisesta tuotosta jatkui edelleen. Esitettiin huoli, jos kunta on sijoittanut jotain ja uuteen pykälään vedoten yhtäkkiä keskeytettäisiin kohtuullisen tuoton maksaminen. Tietenkin on tärkeää, että investointeihin ym. varaudutaan. Huomautettiin, että talouden valvonta on keskeisessä roolissa ja että valvovan viranomaisen rooli on jatkossakin hyvin keskeinen.

Mitä on kohtuullinen tai kohtuuton tuloutus? Esitettiin näkökulma, että ongelmat ovat laitoksissa, jotka tulouttavat hyvin vähän tai eivät tulouta ollenkaan, mutta maksut saattavat olla hyvin korkeat. Se, että maksut muodostuvat kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi, liittyisi paljon enemmän toiminta-aluepäätöksiin kuin tuloutukseen.

Keskustelun lopuksi puheenjohtaja totesi, että tätä pykälää yritetään vielä muotoilla.

19 § Maksut

Työryhmässä todettiin, että pykäläluonnoksen 2 momentin kirjoitustapa maksujen erisuuruudesta askarruttaa. Kyseinen momentti pitäisi kirjoittaa toisin, että se avautuu paremmin. Yksikköhinnalla tarkoitettaneen €/m³, kun taas kaavoissa on €/m². Ehdotettiin, ettei yksikköhintaan viitattaisi.

Kysyttiin, miksi muiden maksujen pitää olla eri alueilla erisuuruisia. Muut maksut voivat olla esimerkiksi sulatusta. Käytännössä maksut saattavat kyllä olla erisuuruisia, mutta on ylimitoitettua, että siitä määrättäisiin laissa. Olisi hyvä avata, miksi käyttömaksun tulisi olla erisuuruinen. Tämä liittyy vesihuoltoalueiden yhdistymiseen. Pohdittiin vielä, onko joka alueelle mentävä putken kanssa, kun voitaisiin mieluummin keskittää.

Puheenjohtaja totesi, että käyttömaksun suuruus (yksikköhinta) ja muiden maksujen erisuuruisuus otetaan mietintään.

Todettiin, että pykäläluonnoksen ehdotettu sanamuoto "tulee olla" erisuuruisia on vahvempi ja selkeästi velvoittavampi kuin aiempi ilmaus "ovat" erisuuruisia. Kyse on silti vivahde-erosta.

Tosiasia on, että kauempana palvelut ovat kalliimpia tuottaa kuin lähempänä. Käytännössä voi olla poliittisesti hyvin hankalaa, jos maksut ovat erisuuruisia. Miten maksujen erisuuruutta pystytään valvomaan?

Kuntaliitto vastusti yksikkömaksua ja painotti kuntalaisten tasapuolista kohtelua. Sanamuotoa tulee muotoilla ja perusteluja parantaa. Perus- ja käyttömaksut ovat ymmärrettäviä, mutta onko perusteltua, että muut maksut ovat mukana (esim. kaivuutyö).

Puheenjohtaja totesi, että maksujen erisuuruutta oltaisiin mahdollistamassa. Sanamuotoja mietitään vielä. Ei huomattu suurta vastustusta pääasiallisille muutosesityksille.

KKV:n kysely painottui osuuskuntiin, joilla perusmaksu saattaa olla ainoa maksu. Esitettiin kysymys, ylikorostaako osuuskuntien suuri osuus perusmaksun käytön yleisyyttä ja löytyisikö KKV:ltä tästä tietoa.

Todettiin, että jos yksikköhintaa ei mainita missään, niin sitä voidaan tulkita eri tavoin. Puheenjohtaja totesi, että tämä voitaisiin siirtää perusteluihin.

4 Viestintä

Vesihuoltolaitosten johdon päivät ovat 13.–14.9.2023 Kuopiossa. Lainsäädäntöuudistuksen etenemisestä on päivillä esitys, jossa hankkeesta kerrotaan yleisellä tasolla.

5 Muut esille tulevat asiat

Työryhmässä tiedusteltiin, tuleeko seurantaryhmää, kun visioryhmän työ on päättynyt. Puheenjohtaja totesi, että seurantaryhmä on tarkoitus asettaa. Sitä ei tehty vielä keväällä, koska odotettiin uutta hallitusohjelmaa. Nimeämispyynnöt tulevat syksyn aikana.

6 Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11:30.

Liitteet

Jakelu Työryhmä
Sihteeristö

Tiedoksi